

DORU CIUCESCU

Respect pentru oameni și cărți

BĂTRÂNUL ȘI CUBA

BĂTRÂNUL ȘI CUBA

"Plaza de la Revolución", o cuvântare în stil "el lider maximo" și... o lozincă inedită

Ca orice metropolă, Havana ("Habana", cum spun localnicii) are zone de pus în vitrină, dar și de ascuns sub preș, iar Piața Revoluției ("Plaza de la Revolución") intră în majoritatea circuitelor turistice ale capitalei cubaneze. Pe o suprafață de 72.000 de metri pătrați, loc pentru o asistență de peste un milion de oameni, unde "el lider maximo" a ținut discursuri interminabile, de proslăvire a politicii partidului unic și de înfierare a acțiunilor țărilor inamice, tunătoare, ca cele ale lui Adolf Hitler, în loc să aud sloganuri de genul: "¡Viva Fidel Castro!", am auzit o înjurătură inedită pentru mine, stupefiantă, rostită în spaniolă, franceză și engleză, ca să fie înțeleasă de cât mai mulți din cei prezenți: "¡Chupa mi culo, Fidel Castro!", "Suce mon cul, Fidel Castro!", "Suck my ass, Fidel Castro!", anevoie de tradus...

Ora 7,00. Vineri, prima zi întreagă petrecută în Cuba. Pe post de ceas deșteptător, telefonul din camera hotelului a sunat:

- "¡Buenos dias!"

"¡Buenas dias... ăăă... buenos dias, gracias!" am răspuns eu, făcând din start o greșeală elementară în limba spaniolă, de începător, deoarece "dia" este o excepție, deși se termină cu "a", cuvântul este de gen masculin.

M-am sculat febril, cu gândul să nu întârziu la "the city tour of Havana", pentru care "the pick up" era prevăzut la ora 8,30. Era prima dimineață petrecută în cea mai mare insulă din Marea Caraibilor și înainte de toate am ieșit pe balcon, de unde se deschidea o largă panoramă a avenidei Maceo (José Antonio de la Caridad Maceo y Grajales), denumită neoficial Malecón (Dig), cu două benzi de circulație pe fiecare sens, esplanadă întinsă pe o lungime de opt kilometri de-a lungul coastei maritime a Havanei.

Mai văzusem un drum asemănător în Egipt, la Alexandria, denumit bulevardul 26 Iulie și neoficial Cornișa, dar mult mai mare în toate privințele, cu trei benzi pe fiecare sens, pe o lungime de peste 16 kilometri, cât despre trafic, diferența era de la unul sufocant, bară la bară, la unul deșertic; mai târziu am aflat explicația: în Cuba carburanții se vând doar în peso convertibil (C.U.C.), egal cu aproximativ un euro, de circa 25 de ori mai mare decât pesoul (C.U.P.) utilizat la plata salariilor.

În dreapta, la circa doi kilometri, orizontul era mărginit de farul ("el faro") înalt

de 48,5 metri construit pe zidul castelului Cei Trei Regi Magi din Morro ("Castillo de los Tres Reyes Magos del Morro"), cea mai veche fortăreață din Cuba, far devenit alături de clădirea Capitoliului și statuia de bronz Giraldilla (copie redusă a giruetei Giralda din vârful turnului omonim din Sevilla) unul dintre simbolurile Havanei.

La stânga vedeam o parte din conglomeratul de clădiri impozante ale cartierului Vedado, dintre care se distingea cea mai înaltă din tot orașul, "edificio Focsa", cu cei 121 metri înălțime, având 38 etaje și 373 apartamente. Trotuarul opus era mărginit de un dig de protecție înalt cam de 1,50 metri și gros de circa un metru, care în ziua aceea părea inutil, valurile făcând un clipocit abia perceptibil la contactul cu blocurile stâncoase, acoperite pe alocuri de mușchi veșnic verzi.

La orizont, un vapor se îndrepta spre nord-est, poate spre Miami, aflat doar la o distanță de aproximativ 370 de kilometri, pe celălalt țărm al Strâmtoarei Florida, prin mijlocul căreia trece Tropicul Racului.

Deși era ianuarie, atmosfera părea estivală, de iulie-august, unul din motivele pentru care plecasem de la frigul hibernal din România, cu destinația Cuba, după ce am traversat o mare parte din Europa și tot Oceanul Atlantic.

...Am coborât la parter pentru micul

Respon
dejun ("desayuno"), curios să iau contact cu bucătăria locală. Am citit meniul ("menú") din care doar denumirile în spaniolă sunau cât de cât cubaneze: "ensarte de embutidos y quesos" (frigăruie cu mezeluri și brânzeturi), "tarta de atún" (tartă cu ton), "rollito de jamón y queso" (rulou de jambon și brânză). Satisfacția cea mai mare mi-a provocat-o papaia, fructul cu pulpa roz-oranj, deosebit de succulentă și de dulce, caracteristic tuturor țărilor de la tropice.

La masa alăturată stătea un bărbat de vârstă mijlocie, cu părul negru și fir gros, ca al chinezilor, destul de lung pentru a fi dat pe spate, cu o față de european, albă ca smântâna, ochi albaștri, buze groase, lipsit biologic de barbă și mustăți, destul de înalt, îmbrăcat cu un tricou roșu cu mâneci scurte pe care scria Salvador Allende. Am intrat în vorbă cu el în engleză și, spunându-i că sunt din România, a început să-mi vorbească în limba lui Mihai Eminescu, ba chiar utilizând bucureștinisme: p-acilea, p-acolo!

- Mă cheamă Fideloso Alejandro Castrado.

- Am înțeles bine, Castrado?

- Adică emasculat. Nu mă deranjează numele, nu l-am schimbat, dar vă asigur că sunt "un macho fuerte"¹, cum se spune în spaniolă.

¹ Bărbat puternic

Am avut o simplă curiozitate lingvistică. Continuați, vă rog!

- Tatăl meu, membru al Partidului Comunist Chilian, a fost împușcat în seara zilei de 11 septembrie 1973...

- 11 septembrie?

- Da, a mai fost un fel de "nine-eleven", înainte de cel din 2001. În acea zi, în palatul La Moneda înconjurat și bombardat de forțele armate conduse de generalul Augusto José Ramón Pinochet Ugarte, conducătorul loviturii de stat, s-a întâmplat o mare tragedie: președintele comunist Salvador Allende, după ce a ținut o cuvântare la radio, s-a sinucis cu un pistol automat AK-47, pe patul căruia era scris: "Bunului meu prieten Salvator Allende, de la Fidel Castro".

- Am auzit că apoi generalul Pinochet a dizolvat partidele politice, instituind o dictatură militară, el autoproclamându-se drept "șef suprem al națiunii".

- Așa este. Apoi, la ordinul lui, au fost torturați peste 28.000 și omorâți aproape 3.000 de opozanți politici, printre care și tatăl meu.

- Ooo, ce grozăvie! am exclamat.

- Mama mea a reușit să fugă de acasă, luându-mă și pe mine, eu având atunci doar șase ani. Am traversat Munții Anzi și jungla amazoniană din Brazilia. Așa am ajuns în Sao Paulo, de unde un vas sovietic ne-a luat, iar pe

noi ne-a lăsat în portul Constanța. La București am învățat în limba română la Școala generală cu clasele I - X nr. 201, care, așa cum am aflat mult mai târziu, a devenit în 1990 Liceul teoretic bilingv "Miguel Cervantes". În 1978 am plecat în Franța...

- De ce?

- Mama mea începuse să fie alergică la dictatura comunisto-ceaușistă, cu portretul "geniului Carpaților" pe prima pagină a tuturor ziarelor și manualelor școlare, precum și cu lungile cozi din fața "alimentarelor".

- Am înțeles.

- Cum spuneam, am plecat în Franța, unde am beneficiat de ajutorul unor organizații neguvernamentale pentru refugiați. După ce am absolvit Școala Superioară de Mine din Paris, am plecat în Canada, unde acum lucrez la o companie minieră. Am venit într-un concediu de două săptămâni în Cuba pentru a scăpa de frigul de minus 20 de grade Celsius. Soția a rămas acasă cu cei doi copii ai mei, care trebuie să meargă la școală.

- Pinochet a murit, am încercat să scurtez biografia domnului Fideloso.

- Pinochet a fost înlăturat de la putere pe 11 martie 1990 și a murit la 91 de ani, pe 10 decembrie 2006, în urma unui atac de cord, fără a fi suferit vreo condamnare judecătorească pentru crimele comise.

...Ora 9,15. Împreună cu domnul

Fideloso aşteptam autocarul pentru turul oraşului Havana, dar... aveam nevoie de răbdare. Receptionerul ne-a liniştit:

- Dacă autocarul nu vine până la ora 9,30, voi da telefon la agenţia de voiaj respectivă.

- Agenţia este privată sau de stat, a întrebat domnul Fideloso tot în engleză, ca să înţeleg şi eu.

- Toate companiile din Cuba aparţin statului, inclusiv hotelul "Terral" în care locuiţi.

- Aaa... aşa se lucrează la stat în toată lumea, cu viteză redusă! a remarcat cetăţeanul canadian.

- "Terral" are vreo semnificaţie în limba spaniolă? l-am întrebat pe omul de la recepţie, ca să schimb subiectul vădit stânjenitor pentru el.

- "Terral" este briza venită dinspre uscat, dinspre "tierra" cum se spune în spaniolă, spre mare, în timp ce briza în sens invers se numeşte "brisa".

- Puteţi să ne spuneţi care este salariul dumneavoastră lunar? l-a întrebat domnul Fideloso.

- Ăăă... circa 400 de pesos, adică 16 pesos convertibili... ăăă... 16 euro.

- Aşa de puţin! am exclamat într-un glas eu şi canadianul.

- Măcar noi, cubanezii, rămânem cu

mândria, că pesoul converibil este mai mare decât dolarul american, a intervenit într-o engleză stâlcită un taximetrist, care aștepta un client în holul hotelului, eu nedându-mi seama dacă a vorbit serios ori a glumit.

- Am mai văzut mândria aceasta la rușii din Siberia, pe timpul lui Mihail Sergheevici Gorbaciov, când rubla era mai mare decât dolarul american, dar, spre uimirea și nemulțumirea multora de acolo, mai mică decât guldenul olandez, moneda unei țări mult mai mici ca teritoriu, mi-a scăpat o remarcă.

- Ăăă... a venit autocarul pe care îl așteptați, ne-a anunțat recepționarul, mulțumit, se pare, că s-a terminat această conversație.

M-am urcat într-un autocar nou-nouț chinezesc, marca "Yutong". Lângă mine s-a așezat domnul Fideloso, că... doar eram cunoștințe vechi.

...Autocarul s-a oprit într-o parcare situată în apropierea intersecției dintre strada ("calle") Aranguren și bulevardul ("avenida") Paseo. Lume multă, în special turiști cu brățară de "all inclusive".

Am auzit fragmente din prezentarea în engleză a ghidei:

- Piața Revoluției, fosta Piața Civică, este pe locul 31 în lume ca mărime (...) În mijlocul pieței se observă Monumentul José Martí. Turnul, în formă de stea cu cinci colțuri, are o înălțime de 109 metri, după un proiect al

arhitectului Enrique Luis Varela (...) Alături se găsește o statuie înaltă de 18 metri a lui José Martí, realizată pe loc de sculptorul cubanez Juan José Sicre (...) De la nivelul bazei turnului, lângă statuia lui José Martí, veți avea o priveliște de aproape 300 de grade a Pieței Revoluției. De la dreapta la stânga veți vedea clădirile Teatrului Național, Ministerului de Interne, Ministerului Comunicațiilor și Informaticii, Bibliotecii Naționale, precum și acoperișul edificiului care adăpostește concomitent sediile Consiliului de Miniștri, Președenției și Comitetului Central al Partidului Comunist Cubanez.

- Se văd două portrete murale enorme, a remarcat un turist.

- Cel mai depărtat este portretul argentinianului Ernesto Rafael Guevara de la Serna, cunoscut mai mult sub denumirea de Che Guevara. Alături este scris: "¡Hasta la victoria siempre!", adică "Până la victoria eternă!" Este una dintre expresiile favorite ale cunoscutului revoluționar internațional. În plan mai apropiat este portretul altui revoluționar, mai puțin notoriu, al cubanezului Camilo Cienfuegos. Inscripția alăturată conține cuvintele: "Vas bien, Fidel". În traducere liberă ele înseamnă: "Ai dreptate, Fidel" sau "Tu ești bine, Fidel". Este răspunsul dat pe 8 ianuarie 1959 de Camilo Cienfuegos, când Fidel Castro, imediat după o cuvântare, l-a

Resp: Întrebat: meni: "¿Voy bien, Camilo?", adică, în traducere liberă: "Am dreptate, Camilo?" ori "Sunt bine, Camilo?" Ambele monumente murale au fost realizate de sculptorul cubanez Enrique Ávila.

- Mulțumesc, am înțeles.

- N-am terminat. În spatele portretului lui Che Guevara este clădirea Ministerului de Interne, care a adăpostit și Ministerul Industriilor, condus în 1959, pentru o scurtă perioadă, de Che Guevara. De asemenea, în spatele portretului lui Camilo Cienfuegos este clădirea Ministerului Comunicațiilor și Informaticii.

- Încă o dată, mulțumiri.

- De sus, de lângă statuia lui José Martí, Fidel Castro, acum la vârsta de 87 de ani, a ținut cuvântări cu diferite ocazii, inclusiv pe 1 Ianuarie, declarată din 1959 drept Zi Națională. Tot aici, pe 22 decembrie 1961, figura istorică a revoluției noastre a rostit un discurs referitor la sfârșitul campaniei de alfabetizare, la care au participat 271.000 de cadre didactice, brigadieri din organizația "Patria sau moartea", voluntari din popor, când Cuba a fost declarată "teritoriu fără analfabeți". Cu siguranță, dumneavoastră ați auzit despre această mare realizare a revoluției, nu-i așa?

- Ăăă. continuați... vă rog, s-a auzit o voce din grupul de turiști.